

Sis contes

SUSANNA RAFART

NARRATIVA

Gao Xingjian, *Una canya de pescar per al meu avi*. Traducció de Pau Joan Hernández. Columna. Barcelona, 2003.

Les sis històries contades per Gao Xingjian, i traduïdes per Pau Joan Hernández, constitueixen un model d'allò que la seva mestria tècnica pot arribar a mostrar-nos. Des de la més antiga fins a la més moderna, l'autor se serveix de diversos procediments que l'acosten als models europeus; en els temes, Xingjian expressa la difícil confluència, sobretot per a un exiliat, entre els valors orientals i occidentals. Aquest fet ha estat destacat amb anterioritat, ja que Xingjian no només ha escrit narracions i novel·les, sinó que ha estat traductor de l'Unesco i ha exercit la teoria literària en l'assaig. Escriptor compromès amb el seu temps, treballa des d'una radicalitat molt rellevant en els relats antològics. En els primers, el centre d'atenció inicial queda desviat per una segona història, a vegades oculta, que acaba desdibuixant la resolució del primer plantejament. *El temple de la Bondat Perfecta* situa una jove parella de nuvis en un viatge erràtic a través del qual el lector descobreix el sentit del que representa la felicitat perfecta. Un itinerari casual i des-

Podem llegir una breu antologia de contes del Nobel Gao Xingjian

vagat els porta fins a les ruïnes d'un temple solitari. Una escena intranscendent i quotidiana i un diàleg interromput varien singularment l'estat d'ànim dels protagonistes. Però res no es resol en el conte, les possibilitats queden en el silenci. A *L'accident*, una mort al carrer porta a la concurrència a debatre el paper de la dona en la família. Una segona absència es fa notar també en aquest conte que deixa obert tot un ventall d'expectatives. Les situacions a vegades són com un canvi d'aire, un gest mínim, a partir del qual es despleguen sovint possibilitats

diverses. Darrere d'aquesta capacitat de la narració el·líptica, hi ha un interès per presentar la vida quotidiana de la Xina actual, amb els seus contrastos i tensions.

CONTES BEN PERFILATS

Molt més perfilats són els contes següents, *La rampa* i *En un parc* -peça dialogada que ens recorda, amb distàncies evidents, una obra primerenca de Rodoreda-, en els quals les sensacions, temences i premonicions dels personatges inicials es projecten sobre aquells més joves que ells mateixos contemplen. Podríem parlar

d'un recurs de caixes xineses, en què tot ocorre als ulls d'algú que en pot copsar el significat, com a representació del seu passat mateix o com a averany d'allò que podria succeir-li.

Una canya de pescar per al meu avi explora les tècniques i els temes de les seves grans obres. Un fil capaç d'estirar també tota una novel·la del record com és *El llibre d'un home sol*, obra en la qual la memòria s'imposa amb una certa irritació sobre el present del personatge, que la convoca a partir d'una relació amorosa. En el conte de l'antologia, un objecte insignificant, una moderna

canya de pescar, serveix al protagonista per recuperar amb dolor una infantesa fugida en el temps i l'espai, i devastada pel progrés. De fet, és l'extensió d'un vell desig el pretext per acabar resolent en el riu del llenguatge la complexitat de la recomposició de la mateixa història. El passat i el present esdevenen d'aquesta manera dos corrents que parlen i s'expressen diferentment, que lliguen el pensament i la paraula en el fil d'una consciència que superposa sentiment i record, vides perdudes i vides acarades al televisor que les engoleix. De cop, el discurs s'expandeix, incorpora fragmentàriament dos temps, i només existeix com a món interior que insisteix a perpetuar-se en les paraules.

Instantànies és del 1990. Ja no respon a una estructura argumental clara. L'autor juga a la superposició d'imatges que es combinen en una aparent dissociació. La realitat és la complexa successió atemporal d'aquestes diapositives lligades per un avançar de la marea cap a l'home. Es tracta d'un viatge cap endins d'un mateix, de l'aigua de la mort a l'aigua inaugural, i de la suma d'accions vistes i viscudes que construeixen un caràcter. Com en un relat de Cortázar, la víctima lleix la seva pròpia mort. En aquest retrocedir cap als orígens, la ploma de Xingjian es pronuncia sobre la pobresa i la virtualitat de l'existència actual i el pòsit dens i poblat d'una reclusa infantesa.

ASSAIG

Stanislaw Jerzy Lec, *Pensaments despentinats*. Traducció i edició de Guillem Calaforra i Ewa Lukaszuk. Brosquil Edicions. València, 2003.

Aforismes d'un franc tirador polonès

J. M. MARTÍNEZ POLO

Qui és Stanislaw Jerzy Lec? Si fem cas de la definició fusteriana del traductor Guillem Calaforra, es tracta d'un *fulano* de Polònia que ha estat editat aquest any per primera vegada en català. Si el lector va més enllà, comprovarà que es tracta d'un clàssic del gènere com ara Cioran, Nietzsche, Wilde i Thomas Bernhard.

L'ombra de Joan Fuster plana per aquesta edició dels *Pensaments despentinats*, de Stanislaw Jerzy Lec, i és que ara mateix el públic català pot llegir tots els aforismes de Joan Fuster dins el primer volum de l'obra completa de l'autor suecà, publicada per Edicions 62. Efectivament, com diu Joan Garí, director de

la col·lecció *Glossari* que ha publicat el llibre, "el món de Lec, poblat de filisteus enemics del sentit comú, de paradoxes i de tones d'ironia, s'assembla prou al ring dibuixat per les sentències de l'autor de *Consells, proverbis i insolències*, on l'espàrring és un contraopinant impossible, narcotitzat per la idiòcia ideològica imperant". Podem pensar que entre Lec i Fuster hi ha un vincle ficitiu, publicitari, però no és el cas. Si del que es tractava era de vendre llibres, els editors haurien propagat a tort i a dret que un dels aforismes de Lec apareix en *El pèndol de Foucault*, d'Umberto Eco, o que el mateix Eco va fer el pròleg d'una edició en alemany dels aforismes. A

més, malauradament, citar Joan Fuster no garanteix una allau de vendes. Potsar la intenció dels editors (i dels traductors) ha estat senzillament superar la invisibilitat que separa dues literatures que no pertanyen als grans centres de poder i que no són carn de subhasta en les grans fires del llibre europeu.

UNA TRADUCCIÓ DIFÍCIL

Una pregunta que hauríem de fer-nos és: què sap el lector català sobre la literatura polonesa? Guillem Calaforra i Ewa Lukaszuk han actuat com a veritables agents culturals i han fet possible que la qüestió plantejada tinga més d'una resposta positiva. I ho han fet amb professionalitat. Traduir

els aforismes de Jerzy Lec, segons els autors, ha estat una tasca molt gratificant, però no ha estat fàcil, podem afegir. El mateix Calaforra ens ho explica: «Posem-hi un exemple. Recordeu l'aforisme de Fuster que diu: "Definició (possible) de la filosofia. L'art d'agafar la vaca pels collons". Rotund, provocador, irònic, molt fusterià. Intenteu traduir-lo al castellà, i veureu que hi ha alguna cosa que falla. La referència genital té, en l'idioma dels nostres veïns, unes connotacions de més procacitat, de més barroeria o vulgaritat. Feu la prova excitant de concebre aquest microtext en anglès; resulta difícil d'imaginar. Si coneixeu una mica el món germànic, sabreu que

aquest aforisme, aparentment innocent, resultaria difícilment comprensible o acceptable en alemany. Així podem arribar a entendre la desesperació característica del traductor competent i assenyat, i no sols en aquest cas concret sinó en línies generals».

DE PROFESSIONI, SUBVERSIU

Si heu decidit adquirir el llibre, furtar-lo o demanar-lo en préstec, hi trobareu les idees d'un personatge amb alguna cosa de diabòlic, un esperit de contradicció, satíric, corrosiu, irònic, independent i descregut: un franc tirador de la paraula. Dit això, potsar cal avisar que els aforismes són un gènere difícil i minoritari. El mateix Fuster ja diu que "un paquet d'aforismes massa gruixut no admet una lectura seguida. Fatiga. Fatiga, probablement per la seua mateixa dispersió intel·lectual, per la seua obertura sincopada, pel complement de meditació que pretén demanar...". No obstant això, i encara que el lector va ben avisat, amb els *Pensaments despentinats* podeu tenir una petita obra mestra en la prestatgeria.